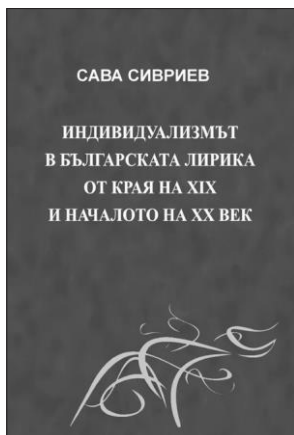

2018, No 1–2, 199–200

ИНДИВИДУАЛИЗМЪТ В БЪЛГАРСКАТА ЛИРИКА ОТ КРАЯ НА XIX И НАЧАЛОТО НА XX ВЕК

Сава Сивриев. *Индивидуализмът в българската лирика от края на XIX и началото на XX век*. София, „Карина – Мариана Тодорова“, 2017, 330 с.

Книгата на Сава Сивриев е резултат на солидната професионална подготовка на автора и закономерно следствие от задълбочените му научноизследователски интереси. Трудът обобщава неговите дирения, изложени по един или друг повод в предходните му пет авторски книги: „Чудесното раждане. Работи по литературна история“ (1995), „МУΘΟΣ и ΤΕΧΝΗ. Опит върху българската литература от миналия век“ (1999), „Книга Псалтир и българската поезия“ (2004), „Литературна археология“ (2006) и „Екзегези. Из историята на българската литература“ (2012). Издаденото наскоро изследване е нов поглед към индивидуализма и показва нови явления, необгледжани по-рано или поне не в тази дълбочина и обхватност, като търси причините, подмолните движения и основанията за появата им.

Изходна точка за Сава Сивриев е знанието, че българската култура е християнска от IX до XVIII в. и че във времето от края на XIX и началото на XX в. тя „е съхранила паметта на Средновековието“ (с. 8). Тезите на автора са обусловени от наблюденията му за прехода към началото на XIX в., когато Неофит Хилендарски (Бозвели) „залага в българското образование една идеална

програма – вярата да се допълва от знанието“ (с. 73). Изследователят обговаря и времето след 40-те и 50-те години на XIX в. – период на утвърдена секуларизация. По-рано той бе изяснил, че секуларизацията не е радостен факт (Сивриев 2004: 38; Сивриев 2012: 126). В най-новата си книга той отбелязва, че: „Индивидуализмът е време на пълна секуларизация на културата“ (с. 10). И в хода на изложението аргументирано показва следствията от секуларизацията, довели до криза в менталността на обществото през 80-те години. А в заключението на книгата за пореден път подчертава основния „проблем за решаване“, съпътстващ човека – този „за живота и за смъртта“. Проблем отворен, независимо от метаморфозите, които се наема да строи културата.

Представата за духовното теоцентрично водачество се заменя с новата – антропоцентрична култура (с. 37–38). Двете понятия – теоцентризъм и антропоцентризъм – се оказват ключови в разбирането на процесите от края на XIX и началото на XX в. Впрочем интересът към движението от *теоцентризъм* към *антропоцентризъм* и открояването на настъпилите промени е сред основните приноси на книгата.

С инструментариума на различни научни методи – анализ, синтез, сравнение и обобщение – авторът осмисля същината и типичното във философията за живота на Иван Вазов, Стоян Михайловски, Кирил Христов, Пенчо Славейков, Пейо Яворов. Търси и съполага проекциите на техните житейски философии в знаковите им творби: Ив. Вазов – „Гусла“ (1881), „Поля и гори“ (1883), „Италия“ (1884); Ст. Михайловски – „Философически и сатирически сонети“ (1903); К. Христов – „Избрани произведения“ (1903); П. П. Славейков – „Епически песни“ (1896/1898 и 1907); П. Яворов – „Подир сенките на облаците“ (1914), „Стихотворения“ (1901, 1904) и „Безсънници“ (1907). Изследователят прави уговорката, че текстовете са познати, но в това е предизвикателството, с което се заема той – към коментирания

произведения предлага нов подстъп и вижда нови решения.

С. Сивриев изяснява спецификите на българското явление *индивидуализъм*. Задълбочен изследовател, който обглежда и осмисля различни времена, автори, текстови системи, той – при сравнителното четене на множество контексти – откроява онова, което е същината. Показва сърцевината и смисъла на конкретния проблем – и го прави четивно и увлекателно.

Ще допълня, че книгата „Индивидуализъмът в българската лирика от края на XIX и началото на XX век“ е спечелила конкурс на Министерството на културата и е издадена с подкрепа по програмата „Помощ за книгата“.

ВАНЯ КОЛЕВА
ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна
✉ v.koleva@naval-acad.bg